

Doç. Dr. Sinan Alçın

Nitelik “In” Verimlilik “Out”

Modadaki kadar hızlı olmasa da üretim modellerinde de değişimler oluyor zaman içinde. Bazen bu değişim o kadar yavaş oluyor ki biz hep aynı sistem sürüp gidiyor ya da gidecek hissine kapılıyoruz.

Düşünsenize, 90’ların ilk yarısında birileri kalkıp “küreselleşme kavramı demode olacak onun yerine yerelleşme -ya da küreyerelleşme (glocalization)- geçecek” dese herhalde gülüp geçerdik. Bugün gülsek de gülmesek de yerel anlamda güç olamayan ya da yerel dinamiklerden beslenemeyen firmaların hatta ülkelerin küresel oyuncu olma şansını yitirdiklerini görüyoruz.

Çin’de kırsaldan kente göç: 280 milyon

Mesela Çin bir yandan küresel ligde ABD ile yarışa girerken, diğer taraftan çevresindeki ülkelerle ticaretini Yuan üzerinden güçlendirme peşinde. Çin demişken, belki dünyanın bu dev ülkesi birçok ekonomik ölçüt üzerinden değerlendirildiğinde halen “gelişmekte olan ülke” olarak görülüyor ama nüfus potansiyeli, yüz ölçümü, üretim miktarının ulaştığı devasa boyutlar düşünüldüğünde nasıl güçlü bir aktör olduğu da anlaşılıyor. İşte Çin’den bir rakam: 280 milyon. Çin’de son 15 yılda kırsaldan üretim alanlarına göç eden insan sayısı. Türkiye nüfusunun dört katı kadar insan, çalışmak için toprağını bırakmış. Sonuç? Sonuç şu: Son on yıldır Çin dünyanın en hızlı (yüzde 10-12 bandı) büyüyen ekonomisi oldu. Çin üretti, ürettiğini dolar karşılığı dünyanın geri kalan ülkelerine sattı ve şimdi Çin’deki birikim 3.7 trilyon dolara dayandı. Küçük bir ABD yutmuş gibiler. Bu birikimin yüzde 87’si halen devlet kontrolünde. Bildiğiniz devlet kapitalizmi!

Çin’in “büyüme efsanesi” birçok yükselen piyasa ülkesine de (emerging markets) rol model oldu. Çin tipi büyümenin temel itici gücü verimlilikti. Verimliliğe dayalı büyüme Çin’de evinden, köyünden kopup gelen yüz milyonlar sayesinde on yıl kadar sürdürülebildi. Her şeyin en ucuzunu ürettiler. Çünkü verimlilik (işçi başına üretim) rekor seviyelere ulaştı.

Son on yılda bizim de en önemli rakibimiz haline geldi Çin. Aslında hem rakip hem de partner. Bir yandan uluslararası ticarete

rakibimiz ama bir yandan ithalatçı firmalarımız için en önemli tedarikçi ülke oldu. Çin ucuz ürettikçe daha çok kazandı ithalatçımız, Çin daha ucuz üretmek için sürekli olarak verimliliği artıracak yeni yöntemler geliştirdi.

Odak verimlilikten katma değere geçti

Bizde de 1999 ve 2000 yıllarındaki dalgalanma ve nihayetinde 2001 Şubat krizi ile birlikte “yeni model” arayışına girildi. Neticede Güçlü Ekonomiye Geçiş, nam-ı diğer Derviş Programı uygulanmaya başladı. Derviş Programının üretim modelinin özü “verimliliğe dayalı büyüme stratejisi” idi. 2007 yılına kadar programın öz kriterleri üzerinden değerlendirildiğinde başarılı sonuçlara ulaşıldığı da söylenebilir.

Dönelim Çin’e... Çin’deki büyüme mucizesi bu yıl itibarıyla kendi sınırlarına dayandı ve sert bir yavaşlama ortaya çıktı. 2008’den (küresel kriz) bu yana ilk kez bu haziranda Çin Merkez Bankası Yuan’ı ABD Doları karşısında devalüe etti. Finansal bir dalgalanmanın içine düştü. Görünen oydu. Ancak ardı sıra gelen dört devalüasyonun ardından Çin Başbakanı Li Keqiang çıkıp da yeni yol haritasını açıklayınca durumun dalgalanmayı aşan ölçüde yapısal özellikler taşıdığı da anlaşıldı. Artık yeni büyüme ortalaması için yüzde 7 hedeflediklerini söyleyen Li Keqiang, verimliliğe dayalı büyüme yerine de yüksek katma değerli üretim modeline geçmeye çalışacaklarını söyledi. Bu önemli bir paradigma değişimi. Ama şaşırtıcı bir sonuç değil. Çünkü, uzun süredir Çin hükümeti iç talebi canlandıramadığı için dış bağımlılığın artmasından şikayetçiydi. İç talebin verimli yani ucuz emek ile artırılmayacağı belliydi. Şimdi Çin’in üretim paradigmasındaki değişim adımları, bizi de fazlasıyla etkileyecek.

Ayrıştırıcı unsur, nitelik

Nasıl etkilemesin? 2007 yılına kadar başarılan yüksek büyüme hızı, 2008 krizi ve sonrasına taşınmadı. Firmaların ayakta kalmak için koşmaları gereken bir dönemden geçmeleri, onları verimliliği artıracak yöntemleri -Çin’de bile olsa- bulup, getirip uygulamaya itti! Çin tipi büyümenin olumsuz tesirleri bizde de görünür oldukça “yeni bir model” arayışları da hızlandı: Katma değeri yüksek alanlarda yatırım! Bu katma değeri yüksek alan meselesini başka bir sayı konuşalım ama bu yazının özü açısından önemli olan kavramı çekip alalım: Nitelik. Evet, küresel rekabette hem de sadece Çin’de değil, dünyanın genelinde artık öne çıkan ayrıştırıcı unsur nitelikli üretimdir.

Nasıl ki verimli üretim verimli çalışan ile mümkündürse nitelikli (katma değeri yüksek) üretim de ancak nitelikli çalışan ile mümkün. Bugünün dünyasında yarını düşünen firmalar, bu sebeple personel yönetiminden başlayarak bütün yatırım planlamasında “nitelikli” değişimi sağlamaya çalışıyor.

Maalesef niteliği verimlilik kadar basit ve sayısal yöntemlerle ölçemiyoruz. Bir işin ya da bir çalışanın gerçekten nitelikli olduğunu nasıl anlayacağız? Sahip olduğu diplomalar, sertifikalar, dil belgeleri, yetkinlik onaylarının hepsi birer ölçüt olarak kabul edilebilir elbette. Ama malzemesi insan olan bir iş için belgeleri üst üste yığmak da yetmiyor. Başka bir hikâye lazım!

PY ailesinin nazik davetiyle size ulaşma şansına kavuştuğum bu köşede bundan sonraki sayılarda bu konuyu ve ekonominin diğer konularını birlikte tartışalım. Amacım, ekonominin o soğuk yüzünü biraz saklayarak size hayatımızın tam ortasındaki ekonomiyi anlatmak olacak, bu da ancak insanı unutmuyarak mümkün: Sizin yaptığınız gibi...

Merhaba!